

Naughton, James (2005): *Czech: An Essential Grammar*. London: Routledge.

Naughton, James (1996): *Colloquial Slovak: The Complete Course for Beginners*. London: Routledge.

Poldauf, Ivan (ed., 1996): *Velký česko-anglický slovník*. Čelákovice: WD Publications.

Rešková, Ivana – Pintarová, Magdalena (1999): *Communicative Czech*. Praha: Karolinum.

Cvejnová, Jitka (2011):

Česky, prosím. Start. Přípravná učebnice a písanka.

Praha: Karolinum

Jitka Kubičková

V průběhu roku 2011 se na knižním trhu objevila nová publikace určená k výuce češtiny pro cizince *Česky, prosím. Start*. Jedná se o autorský počín Jitky Cvejnové, která již dříve uvedla na pulty knihkupectví téměř totožně pojmenovanou učebnici *Česky, prosím I* u stejného nakladatelství Karolinum. Autorka je již zkušenou matadorkou v sestavování publikací zabývajících se češtinou pro cizince, ve spojení s jejím jménem lze tedy předpokládat kvalitní výukový materiál.

O její nové publikaci můžeme hovořit jako o přípravné učebnici k dříve vydané učebnici nebo také, jak zmiňuje autorka sama, jako o přípravě či doplňujícím učebním materiálu jakéhokoliv kurzu češtiny pro cizince s jakoukoliv jinou učebnicí. Je zcela zřejmé, že se jedná o publikaci na úrovni A1 podle SERR (Společného evropského referenčního rámce pro jazyky). Učebnice je opravdu pojata velmi univerzálně, její využití je na začátku výuky velice široké a skýtá nepřehledné možnosti, jak s nabízeným výukovým materiálem pracovat. Je nezbytné podotknout, že učebnice *Česky, prosím. Start* je svou koncepcí zaměřena především na ty studenty, kteří mají z určitých příčin problémy s osvojováním si cizího jazyka, či s cizím jazykem nemají zkušenost vůbec. Jedná se o první publikaci na našem trhu, která se cílově zaměřuje také na úplné či částečné analfabety. Především toto hledisko musíme ocenit velmi kladně, protože je to přístup zcela nový a zajisté krok správným směrem. Na místě je zmínit, že výukový materiál není určen dětem ani samoukům. Nepostradatelnou roli zde hraje osoba pedagoga, který učební proces musí vhodně řídit a současně studenta korigovat, vzhledem k tomu, že učebnice neobsahuje klíč s řešením. Pedagog je zde v učebním procesu důležitý i proto, že v publikaci je využita jako zprostředkovací jazyk pouze čeština. Tím se ovšem učební pomůcka stává zcela univerzální a vhodnou k využití v různorodém prostředí.

Učebnice ve své první části obsahuje celkem deset lekcí, které jsou ve všech případech rozděleny na čtyři rovnocenné oddíly A, B, C, D. Každý oddíl začíná úvodním textem či dialogem, který je nazván *Poslouchejte a opakujte*. Ve valné většině se jedná o dialogy, které jsou zároveň stejně jako ostatní úvodní texty nahrané na CD, jež je součástí publikace. Forma dialogů je jistě přínosem v komunikativní kompetenci učících se cizímu jazyku, zvláště vhodně rozvíjí receptivní řečové dovednosti, kdy poslech s porozuměním velmi často způsobuje značné problémy a jeví se jako jedna z nejproblematičtějších částí osvojování si cizího jazyka. V úvodním textu je prezentováno učivo, se kterým se v daném oddíle setkáváme. Následuje cvičení označené *Pamatujte*, které představuje formou shrnutí elementární jazykové prostředí, na které je v příslušném oddíle kladen důraz. Tento oddíl není koncipován jako výklad gramatických jevů, ale opravdu jen jako stručné shrnutí. V rámci tohoto se v publikaci setkáváme hned v první lekci s vyjádřením negace verba *být* v 3. os. sg., dále například s rozlišením maskulina a feminina, osobními, přivlastňovacími i ukazovacími pronominy, s konjugací verba *být*, *mít* i ostatních verb, s některými místními i časovými adverbii, rozpoznáním rodu substantiv, vyjádřením času, s tvary nominativu singuláru adjektiv tvrdého typu, s akuzativem a genitivem singuláru, numeraliemi řadovými i násobnými, modálními verby. Seznamujeme se také se slovní zásobou týkající se čísel, počasí i měsíců v roce. Zvýraznění konkrétního jazykového prostředku je docíleno využitím grafických prostředků, jako tučného stylu písma, červené a zelené barvy.

Poměrně zvláštní se mi jeví zařazení abecedy až do páté lekce učebnice. Vždyť již v předchozích lekcích se objevují doplňovací cvičení na jednotlivé hlásky či cvičení, v nichž mají studenti slyšenou hlásku rozpoznat. Přehled abecedy je sice zpracován dobrým způsobem, je zde uvedena jasně i česká výslovnost pro laiky, ovšem dle mého názoru by bylo vhodnější umístění na samý začátek učebnice jako ve většině jiných výukových materiálů pro začátečníky.

Zbývá cvičení jsou určena k nácviku konkrétního učiva daného oddílu. Značný důraz je kladen na zvukovou stránku jazyka. Vyskytuje se zde velký počet cvičení na poslech s porozuměním. Zastoupena jsou samozřejmě cvičení jazyková i řečová. Pokud je to potřebné, je uveden model, jakým způsobem má student odpověď formulovat.

Zajímavostí je, že učebnice intenzivně pracuje s vlastními jmény. Jak autorka v metodické poznámce sama zmiňuje, je tomu tak proto, aby byl student v počáteční fázi osvojování si cizího jazyka minimálně nucen soustředit se na významy jednotlivých slov, ale zaměřil se, jak je to jen možné,

na již zmiňovanou zvukovou stránku jazyka. Časté využití proprií bych ráda vyzdvihla vzhledem k tomu, že tvar vokativu singuláru činí studentům značné potíže a je tedy velmi vhodné jej připomínat co nejčastěji. Velkému počtu studentů způsobuje obtíže již samotné uvědomění si faktu, že v češtině existuje pro oslovení zvláštní tvar substantiv, čili že je potřeba použít pádové koncovky. S tvarem vokativu se v *Česky, prosím. Start* setkáváme poměrně často, což je vítaný poznatek. V rámci proprií se studenti seznamují i s toponymy. Využívání jmen místních v jednotlivých kapitolách pak nabízí plán Prahy a mapa České republiky, které jsou umístěny na vnitřní straně obálky učebnice, plán Prahy na samém začátku, mapa České republiky na úplném konci. Plán a mapa obsahují pouze toponyma, s nimiž se v učebnici pracuje. Zde mi není zcela jasný klíč, podle kterého byla daná jména vybírána. Pokud studenti přicházejí do našeho prostředí nově a bez jakýchkoliv předchozích znalostí zdejších reálií, mají tendence považovat místa vyskytující se v jim známých textech za místa zcela zásadní a tento poznatek dále paušalizují. Nemyslím si, že by se nějaká místa měla opomínat a zároveň nevidím důvod k výběru několika z nich, jejichž volba mi zůstává záhadou, a jež, dovoluji si tvrdit, nezná mnohý Čech (např. Nebušice, Kněžpol, Libkov, Žacléř).

Druhá část učebnice se sestává z písanky. Jak již bylo zmíněno, publikace je koncipována i pro výuku studentů, kteří dosud nebyli plně či vůbec alfabetizováni. Za tímto účelem vznikla i písanka, která využívá jako předlohu písmo Comenia Script Universal autorky Radany Lencové. Jedná se o písmo, které je dva roky pilotně ověřováno Ministerstvem školství ČR na vybraných základních školách po celé České republice a jež má pro svou jednoduchost a funkčnost velký potenciál. Právě z těchto praktických důvodů bylo písmo Comenia Script zvoleno i pro písanku *Česky, prosím. Start*. Pokud opětovně zmíníme myšlenku autorky uvedenou v metodické poznámce, je předpokládáno, že díky jednoduššímu nácviku písma snad budou studenti častěji využívat v písemných projevech písmo psací, nejen tiskací, jak je tomu doposud, s čímž plně souhlasím.

Způsob práce jak s učebnicí, tak s čítankou je ponechán na učiteli. Zcela jistě se volba prostředků musí podřídit vyučovaným studentům a jejich mentalitě.

Učebnici *Česky, prosím. Start* hodnotím jako velmi zdařilou. Oceňuji především snahu publikace poskytnout základy písma i těm, kteří latinku neovládají. Zároveň je výhodná možnost kompatibility s jakoukoliv jinou učebnicí češtiny pro cizince pro počáteční fázi studia, nejen s učebnicí

stejně řady. Kladně hodnotím i několikráté využití vizuálních metafor, jako např. u opozit *bydlí × nebydlí*, kde je k vyjádření reálného významu lexému využit konkrétní obrazový materiál. Vyzdvihnout si zaslouží i větší počet cvičení, což je Achillova pata většiny učebnic nejen češtiny pro cizince.

Jedná se o počín v oboru češtiny pro cizince poměrně novátorský, jistě chvályhodný a motivující. Věřím, že učebnice *Česky, prosím. Start* pomůže mnoha studentům překonat bariéry se seznamováním se s češtinou jako cizím jazykem a cestu do tajů češtiny jim jistě dokáže i podstatně příjemnit.

Bibliografie

Cvejnová, Jitka (2011): *Česky, prosím. Start. Přípravná učebnice a písanka*. Praha: Karolinum.
Hendrich, Josef a kol. (1988): *Didaktika cizích jazyků*. Praha: SPN.

Hasil, Jiří (2011):

Interkulturní aspekty mezikulturní komunikace.

Ústí nad Labem: Univerzita J.E. Purkyně v Ústí nad Labem.

Kateřina Romaševská

Výzkum spojený s vyučováním, osvojováním a užíváním češtiny jako cizího či druhého jazyka procházel různými fázemi vývoje, mj. v závislosti na potřebách a situaci společnosti a studentů. Jeho rozvoj v posledních desetiletích byl podmíněn zejména politickými změnami po roce 1989, ale i bohatšími inspiračními kontakty badatelské obce se zahraničními výzkumníky. K nejnovějším knižním publikacím v oboru náleží práce Jiřího Hasila, kterého zahraniční studenti i učitelé češtiny jako cizího jazyka znají jako dlouholetého pedagoga a tajemníka Ústavu bohemistických studií na FF UK v Praze a nadšeného organizátora Letní školy slovanských studií na téměř pracovišti. Kniha, kterou bychom rádi představili, nese název *Interkulturní aspekty mezikulturní komunikace*.

Monografie je rozdělena do pěti kapitol (*Současný stav studované problematiky a její vývoj; Teoretická východiska práce; Výzkumná část; Výzkum recepce kulturní a historické frazeologie zahraničními studenty bohemistiky a Závěry*), dále je opatřena seznamem použité literatury, přílohami, resumé, rejstříkem věcným a jmenným.

V první kapitole autor podává krátký přehled o historii a zrodu oboru Čeština jako cizí jazyk; dočteme se zde též o bohemistických a jiných pra-